

Jumalateenistus Nõos P, 03.04.22 kell 11.00, *Judica*

Lektsioonid: 1Ms 22:1–13; Jh 11:47–53

Pihikõne: Jh 11:23

Jutlus: Hb 9:11–15

Laulud: 464 (1–6); 303 (1–4, 5); 386 (1–4); 161 (1–5)

Aga kui Kristus tuli tulevaste hüvede ülempreestrina, suurema ja täiuslikuma telgiga, mis ei ole kätega tehtud, see tähendab ei ole osa sellest loomisest, – siis ta läks sisse mitte sikkude ja vasikate verega, vaid iseenda verega, minnes ühe korra kõige pühamasse paika, saavutas ta meile igavese lunastuse. Sest kui sikkude ja härgade veri ja lehma tuhk, mida piserdatakse rüvetunute peale, pühitseb liha puhtuseks, kui palju enam siis Kristuse veri. Kristus, kes igavese Vaimu läbi ohverdas iseene se laitmatuna Jumalale, puhastab meie südametunnistuse surnud tegudest teenima elavat Jumalat. Seepärast ongi tema uue lepingu vahemees selleks, et kutsutud – kui tema surm oli saanud lunastuseks esimese lepingu aegsetest üleastumistest – saaksid kätte igavese pärandi töötuse.

Tänase pühapäeva nimi on meie kirikukalendri järgi „Kannatuse pühapäev“. Selles pealkirjas sisalduv sõna „kannatus“ on ainsuses ja viitab niimoodi mõistagi ühele kindlale kannatusele, Kristuse kannatusele, millele praegusel kirikuaasta ajal mõtleme.

Kuid alustaksin natuke kaugemalt, kannatustest üleüldse.

Ühest küljest võib vist kindlalt öelda, et kannatuste kogemine ei meeldi mitte kellelegi. Võiks isegi öelda, et inimloomus püüab oma elu korraldada alati nii, et oleks võimalikult vähe kannatusi. Ka religioonides on kannatuste ületamine üks põhiteemasid, kui mitte tähtsaim teema.

Nt hinduismis ja budismis on kannatus, *dukkha* keskse tähendusega, sest inimese eesmärk on kannatustest vabanemine. Buddha ütleb oma jutluses „Seadmuseratta käimapanemine“: „Sündimine on ju kannatus, vananemine on ju kannatus, haigus on ju kannatus, suremine on ju kannatus, samuti on kannatused mure, kurbus, kannatus, masendus ja ärevus. Kokkupuude ebameeldivaga on kannatus ja eemalolek meeldivast on kannatus. Kannatus on ka siis, kui ei saada seda, mida ihaldatakse.“

Arvan, et keegi meist ei vaidleks Buddhale vastu,

Ka kristliku religiooni eesmärk on ju kannatustest vabanemine. Piibli algusest loeme, et algul kannatusi polnud. Jumal lõi oleva päev päeva järel, viimasena inimese, ja hindas lõpuks kogu loodu väga heaks.

Tõsi, Jumal keelas inimesel Eedeni aias süüa hea ja kurja tundmise puu vilja ja võiks arvata, et see keeld tekitas inimesele kannatusi. Kuid usun, et see nii polnud. Eelmainitud budismis on kannatuse põhjus inimese isiksuses või, hilisema, freudistliku terminga nimetatult, egos. Kuid Eedeni aias inimesel isiksust polnud, vähemalt mitte sellist isiksust, mis teda lahutaks Jumalast. Jumal ja inimene oli ehk ühe ja sama loomusega – nii nagu Kolmainsuse dogma puhul kujutletakse Isa, Poja ja Püha Vaimu vahet. Kõik Kolmainsuse isikud on küll iseseisvad, ent nende loomus on täielikult üks, jumalik.

Pealegi hoolitses Jumal esimese inimese eest täielikult, nii et tal ei saanudki kannatusi tekkida. Nt 1Ms 2:18 muretseb Jumal, et mehel pole hea üksi olla – ennetades võimalust, et ta hakkab üksindust tundma ja nõnda kannatama – ja annab talle kaaslasena naise.

Kannatused algavad koos kiusaja tegevusega, mil inimeste tähelepanu suunatakse asjadele, mille peale nad pole varem tulnud: võimalusele olla nagu Jumal. Tegelikult aga seejuures Jumalale vastanduda, sest, nagu öeldud, küllap inimene oligi loomisjärgselt selline nagu Jumal.

Ning pattulangusele järgnesidki kannatused: häbi (enda riietega katmine), hirm (Jumala eest põgenemine), süütunne (enda eksimuse õigustamine kellegi teise arvelt).

Ja Jumal kinnitas need kannatused nii naisele kui mehele konkreetsete, võib ka öelda sümbolsete kannatuste läbi: naine peab kannatama sünnitades ja mees tööd tehes. Ja nii naine kui mees peavad kannatama oma lapse/töö tagajärgede pärast: mure selle pärast, millele sa oled elu või eksistentsi andnud, ei lõpe siin elus mitte kunagi.

Ja ometi on eesti keeles „kannatusel“ ka teine tähendus: kannatus on 'vastupidavus, meelekindlus kedagi või midagi taluda; kannatlik olek või suhtumine'. Eesti vanasõnagi ütleb: „Kes kannatab, see kaua elab.“

Huvitav oleks uurida selle vanasõna tagapõhja, sest see kõlab väga kristlikult. Nt Jeesus ütleb Lk 21:19: „Oma vastupidavusega kannatustes te pärite oma hinge.“ Nõnda saab „kaua elamine“ eeltoodud vanasõnas hoopis laiema tähenduse, sellise, mida ei piira surm. Saame kõik aru, et eluraskustele mitte järele andmine, kannatustest mitte meeleheitele sattumine tagab inimese pikema kestmise. Kuid taoline kannatamine võib viia ka surma ületamiseni, mis on juba religioonide teema. Ja peale hinduismi, budismi ja teiste religioonide pakub ka kristlus siin oma lahenduse.

Ent kristlik lahendus kannatustest pääsemiseks ei tule inimesest enesest, vaid väljastpoolt. Inimene ise ei suuda iialgi nii kannatlik olla, et elus ettetulevaid kannatusi taluda. Ja kui isegi suudab, siis suurimat kannatust, surma ikkagi mitte.

Võib ju küll öelda, et surm ei ole kannatus, sest see just lõpetab kannatused (mõelgem nt eutanaasiale). Kuid sellisel juhul peab elu tunduma täiesti talumatu ja reeglina see ju niimoodi pole. Elu on inimese tavamõtlemises ikkagi elamisväärne ja surm selle suurim vaenlane. Ja suurima kannatuse tekitab ikkagi mõte, et surmast pole pääsu.

Niisiis on tarvis midagi väljastpoolt, mis aitaks inimesel oma surmakannatuses kannatlik olla. Ja see on usk Kristusesse. Nüüd jõuamegi tänase kirjakoha juurde, mis mõtestab lahti Kristuse kannatuse. Täpsemalt selle, mida Kristus tegi, et inimene ei peaks enam surma pärast kannatama.

Hb autori mõttekäigu aluseks on judaistlik religioon, mida sisaldab VT. Iisraeli rahva ja Jumala suhe oli VT järgi alluva-ülemuse suhe. Jumal andis rahvale käsud ja rahvas pidi neid täitma, vastasel korral karistust kandma. Omalt poolt võttis Jumal ülesandeks ka rahvast hoida ja kaitsta – juhul, kui käske täidetakse. Ja VT Jumal pole siiski mingi „südametu“ ülemus: kui rahvas on eksinud, siis Jumal ei karista rahvast liiga karmilt, sest ta tahab oma rahvast päästa. Tahab neid juhtida niikaugele, et nad pääseksid surmast.

Siin on määrava tähtsusega selline mõiste nagu „ohver“. Inimese vastuhakku Jumala vastu, pattu saab leevendada ainult ohver. Miks see niimoodi on, meie ei tea. Kuid Jumal niisama lihtsalt inimese pattu andeks anda ei saanud. Keegi pidi selle pärast kannatama.

Jumal nägi, et inimene see kannataja olla ei saa, justnimelt tema nõrkuse pärast. Seetõttu pidi inimene kogu aeg Jumalale erinevaid ohvreid tooma: loomseid ja taimseid.

Selleks ohverdamiseks oli tarvis preestreid, kes seda kindla korra järgi toimetasid. Meie kirjakohas kõneldakse ka Kristusest kui ülempreestrist, kes samuti läks Jumala ette ohverdama. Kuid erinevalt inimlikust preestrist ei ohverdanud ta juba tehtud pattude eest, vaid ka tulevaste pattude eest. Seepärast nimetab Hb autor teda „tulevaste hüvede ülempreestriks“.

Teine erinevus oli see, et ta ohverdas mitte loomi ega taimi, vaid iseenda. Miks siis? Seepärast, et ta oli patuta. Loomad ja taimed, keda inimesed ohverdasid, olid samuti patuta. Kuid mitte inimesed ise.

Ainus inimene, kes oli patuta, oli Jeesus Kristus, Jumal ja inimene. Jumalana ühtaegu patuta ja siiski täielik inimene. Seetõttu oli Kristus ainuvõimalik ohver selleks, et inimesed ei peaks enam surmakannatust tundma.

Milliseks muutub inimene, kes ei pea enam surmakannatust tundma? Ta muutub elavaks selle sõna parimas mõttes. Mitte viisil, mille kohta öeldakse, et „sant ka elab, aga mis elu see on“, vaid tema elu muutub täisväärtuslikuks. Mis selle tingib?

Hb autor ütleb Hb 9:14: „Kristus ... puhastab meie südametunnistuse surnud tegudest teenima elavat Jumalat.“ Millised on surnud teod? Need, milles pole Vaimu. Need, milles pole armastust.

VT-s teeniti Jumalat kui karmi ülemust ja oma pattude eest ohverdamine oli muutunud rutiiniks, mida tuli teha, aga mida keegi ei armastanud.

UT-s annab aga Jeesus oma jüngritele hoopis teistsuguse käsu. Jh 13:34 ütleb Jeesus: „Ma annan teile uue käsu: armastage üksteist! Nõnda nagu mina teid olen armastanud, armastage teiegi üksteist!“ Võib ju küsida, kas siis niimoodi hakati rohkem Jumalat armastama kui enne. 1Jh 4:12 vastab: jah, hakati! „Jumalat ei ole keegi iial näinud. Kui me üksteist armastame, siis püsib Jumal meis ja tema armastus on saanud meis täiuslikuks.“

Niisiis saab Kristuse poolt lunastatud ja Temasse uskuma hakanud inimene endasse Jumala Vaimu. Jumal püsib temas ja nii selle eelduseks kui tagajärjeks on ligimesearmastus. Eelduseks seetõttu, et inimene peab ka omalt poolt midagi tegema: suhtuma ligimesse heasoovlikult, tähelepanelikult ja hoolivalt. Tagajärjeks aga seetõttu, et Jumal aitab tal olla armastav.

Jumal aitab inimesel ületada kannatused, olla kannatustes kannatlik. Sest Jumal on andnud inimesele teadmise, et surmakannatust enam pole. See on vabastav teadmine ja muudab meie elu tõeliselt elamisväärseks.

Aamen.